

Hospice *Wassenaar*

In gesprek met een naaste

Vanuit het project 'oog voor naasten' vertelt Saskia Cortenbach over haar ervaringen bij ons in het hospice.

Twee jaar geleden werd bij de moeder van Saskia een tumor ontdekt op een longfoto. Een traject van diverse behandelingen werd ingezet. Een tijd lang kon de ziekte onder controle worden gehouden. Afgelopen december konden zij zelfs met het gezin een paar dagen genieten in Disneyland Parijs. Ook de kerstdagen en oud en nieuw zijn feestelijk gevierd.

Helaas namen de klachten daarna dermate toe dat voor opname in het hospice werd gekozen.

Saskia heeft een heel goede band met haar moeder en vond het fijn dat zij samen goed over de volgende stappen en mogelijkheden konden praten. Het was voor haar belangrijk dat de zorg voor moeder goed georganiseerd zou worden.

Saskia had vooraf geen idee wat een hospice was. Wel wist zij dat het een huis is waar mensen overlijden en daardoor kreeg zij het idee dat het een heel sombere plek zou zijn.

Gelukkig kun je tegenwoordig veel informatie en foto's op internet vinden. De website van Hospice Wassenaar zag er veelbelovend uit. De kamers oogden gezellig en een bewoner mag eigen spulletjes meebrengen. Dat heeft geholpen de keuze te maken.

Het was haar moeders grootste wens om naar Wassenaar te mogen. De opluchting was groot toen zij te horen kregen dat in Hospice Wassenaar een kamer beschikbaar was, tien minuten van thuis.

Het ziekenhuis transfer team heeft Saskia geholpen om het hele proces van de overplaatsing goed te organiseren. Wat ook erg hielp was dat haar moeder heel nuchter was en goed kon vertellen wat zij graag wilde. De wensen voor de uitvaart, de liedjes, wie zij wilde uitnodigen tot en met de mooie spencer en broche die zij graag wil dragen als het einde daar is. Op sommige momenten is het heel emotioneel en verdrietig.

"En toen gingen we". Mee in de ambulance met een koffertje vol kleren en mamma's lievelingsspulletjes. Toen de deur van het hospice openging, ervaren wij allemaal meteen een warm welkom. De kamer bleek groot, zonnig en met uitzicht op de tuin. "Wat een fijne plek om de laatste tijd van het leven te mogen doorbrengen".

Saskia is de stem van haar moeder. Haar moeder vertelt haar alles. Zij zal niet snel bellen voor hulp, al weet zij goed dat alle medewerkers graag met liefde hulp bieden.

Mevrouw Kooloos met dochter Saskia en kleinzoon Jack op de Scheveningse boulevard

Saskia is er iedere dag. Zij voelt zich inmiddels ook thuis in het hospice en vindt het heel prettig dat zij er met al haar vragen terecht kan. Zij verwoordt ook wat haar moeder graag wil eten of op de televisie wil kijken. Inmiddels weten de verpleegkundigen en vrijwilligers wel vrij goed wat de wensen van mevrouw zijn en wordt daaraan tegemoet gekomen. "Moeder is in goede handen" zegt Saskia.

In de afgelopen weken hebben ze samen al een paar keer in het zonnetje in de tuin van het hospice kunnen zitten. Daar genieten ze beiden van.

En met de wensambulance een heerlijk uitstapje naar Scheveningen gemaakt.

Met brancard en al over de boulevard gewandeld en lekker een visje gegeten.

Saskia's moeder houdt erg van winkelen en samen hebben ze voor haar een nieuwe blouse gekocht. Want ook in het hospice wil ze er graag mooi en verzorgd uitzien.

Saskia gaat aan het eind van iedere middag weer met een gerust hart naar huis.

Op deze manier kan Saskia samen zijn met Viola en voor zoon Jack en de grotere kinderen, die al uit huis zijn, zorgen. En op een goede manier aandacht en concentratie voor haar werk houden.

En als zij zich thuis toch nog afvraagt of alles goed is met haar moeder kan zij de verslaglegging van de zorg via de app lezen in het digitale zorgdossier. Of even bellen met de verpleegkundige. Die aandacht wordt door haar heel erg gewaardeerd.

Het is verdrietig dat mamma haar 75ste verjaardag in juli, waar zij zo naar uitkeek, niet meer heeft mogen vieren. Op 23 april is Will Kooloos in bijzijn van haar dierbare familie overleden.

Margret Groenewegen

Jaarverslag 2022

Net als vorig jaar heeft het bestuur besloten het jaarverslag alleen digitaal te publiceren. Dit besluit is genomen met oog op duurzaamheid en kostenbesparing en om gemakkelijke toegang te bieden aan een breder publiek. Wie het gehele jaarverslag wil lezen, kan dat doen op de site van ons hospice: www.hospicewassenaar.nl/menu/bestuur. In deze nieuwsbrief geven we een samenvatting van het verslag weer. Het afgelopen jaar kenmerkte zich vooral door het hoge aantal gasten dat in ons hospice hun laatste dagen, weken of maanden doorbracht. We hebben gemerkt dat de zorgintensiteit toenam. Er werd veel gevraagd van alle zorgverleners. De verblijfsduur van onze gasten was ook aanzienlijk korter.

Opnames in het hospice in 2022

	2022	(2021)
Totaal aantal opnames	109	(69)
Overleden	100	(68)
Overgeplaatst	9	(1)
Man	52	(23)
Vrouw	57	(46)
Gemiddelde bezettingsgraad	77%	(83%)
Gemiddelde leeftijd	78	(76)
Gemiddelde verblijfsduur in dagen	17	(24)

Medische zorg

Door eigen huisarts	58	(38)
Overname door huisarts uit Wassenaar	51	(31)

Herkomst van onze gasten

Wassenaar	36	(30)
Voorschoten	19	(12)
Den Haag e.o.	24	(15)
Leiden e.o.	24	(9)
Buiten de regio	6	(3)

Naast subsidie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn, en Sport ontvingen wij in 2022 ook subsidies van de gemeenten Wassenaar en Voorschoten. Daarnaast ontvingen wij donaties en eigen bijdragen van gasten. We zijn verantwoordelijk omgegaan met de beschikbare middelen en hebben ons ingespannen om onze zorg toegankelijk te houden voor iedereen die onze zorg nodig heeft.

Financiële verantwoording

Inkomsten

Subsidie ministerie VWS	€ 246.565
Subsidie gemeente Wassenaar	€ 12.906
Subsidie gemeente Voorschoten	€ 7.250
Eigen bijdrage gasten	€ 72.033
Andere inkomsten/schenken	€ 50.105
Subtotaal	€ 388.859

Uitgaven

Personeelskosten	€ 187.630
Kosten vrijwilligers	€ 18.071
Kosten exploitatie	€ 94.710
Kosten huisvesting	€ 102.476
Kosten algemeen	€ 22.275
Afschrijvingen	€ 9.076
Subtotaal	€ 434.238
Resultaat (negatief)	€ 45.379

Horizonners

Donderdagavond 9 maart was Ingrid Schonk in haar functie als coördinator van het hospice Wassenaar uitgenodigd op Golfclub Rozenstein bij een clubje jonge ouderen uit Wassenaar dat zich de Horizonners noemt. Hun idee is om elkaar maandelijks te ontmoeten om na een borrel en een hapje een interessant thema aan te kaarten. Twee vrijwilligers van het hospice zijn daar ook lid van en zij constateerden dat er behoefte bestond om meer te horen over het hospice. Ingrid ging graag in op het verzoek om die duidelijkheid te komen geven. Na een korte inleiding van beide vrijwilligers hoe zij in aanraking met het hospice gekomen waren en hoe zij hun rol daar ervaren nam Ingrid het woord. Een helder verhaal met een aantal mooie verdiepende vragen vanuit de groep leidde tot een interessante avond waarbij veel duidelijk werd over de rol van het hospice en haar functioneren. Mooie bijkomstigheid was ook nog dat er de volgende dag namens de Horizonners een mooi bedrag was bijgeschreven op de rekening van het hospice.

Peter-Paul Baart

Colofon Juni 2023

Deze nieuwsbrief is een uitgave van Stichting Hospice Wassenaar. Verschijnt twee maal per jaar in juni en december. Oplage 1.600

Hospice Wassenaar
Kerkstraat 79
2242 HE Wassenaar
Tel. 070-7796150
www.hospicewassenaar.nl

Uit de coördinatorenkamer

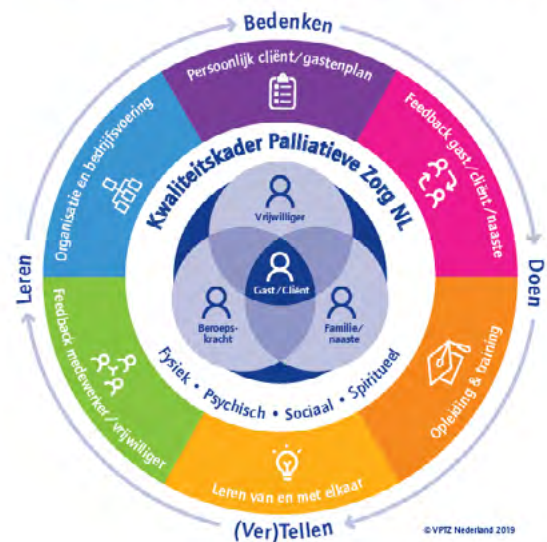
Zorg bieden in het hospice aan gasten die ernstig ziek zijn en nog maar kort te leven hebben is veelomvattend. We creëren als zorgverleners in het hospice met elkaar een omgeving waarin de gast en zijn/haar naasten zich gezien, gekend en gehoord voelen. Hierbij zijn comfort, gastvrijheid, deskundigheid, betrouwbaarheid en veiligheid belangrijke waarden. Dit ontstaat niet vanzelf; hier werken we als team voortdurend aan. Richtinggevend hierbij is voor ons het Kwaliteitskompas van onze koepelvereniging VPTZ (Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg). Dit is een praktisch hulpmiddel om gestructureerd en systematisch naar kwaliteit te kijken. In de dagelijkse praktijk betekent dit dat we telkens opnieuw met elkaar kijken hoe we het beste kunnen aansluiten op de wensen en behoeften van onze gasten en hun naasten. We koesteren de onschatbare waarde van alle zorgverleners die hierin van betekenis zijn: onze vrijwilligers, verpleegkundigen, de geestelijk verzorger, de palliatief consulent en de huisartsen. Er werd veel van hen gevraagd in een periode die zich kenmerkte door een hoog aantal opgenomen gasten met een korte verblijfsduur.

Vaker dan voorheen werden we geconfronteerd met de intensiteit van de emoties die met het verlies van een dierbare gepaard gaan. Dit was voelbaar en we werden hierdoor geraakt maar het zorgde ook voor verbondenheid en dankbaarheid. Een groot compliment aan een ieder die hierin wist mee te bewegen, klaar te staan en liefdevol met aandacht zorg te bieden aan onze gasten en hun naasten in de volle betekenis! Toen Mirjam Schilperoort eind vorig jaar aangaf haar werkzaamheden als coördinator te willen beëindigen hebben we kort daarna de wervingsprocedure voor een nieuwe coördinator gestart.

Project ‘Oog voor naasten’

In het hospice zorgen we niet alleen voor onze gasten, wij hebben ook aandacht voor de mensen die het dichtst bij onze gast staan – de naasten. De gast maakt de overstap naar het hospice meestal niet alleen. Vrijwel alle gasten hebben familieleden en/of vrienden om zich heen. Ook voor hen heeft de overstap naar en het verblijf van hun dierbare in het hospice grote impact. Met het project ‘Oog voor Naasten’ (zie ook pagina 4) hebben we een methodiek geïntroduceerd om de zorg voor naasten bij de ziekte en het overlijden van een dierbare zo passend mogelijk te laten zijn. Waar we bij de start van het project nog enigszins sceptisch waren over de meerwaarde, kwamen we in de loop van het project steeds meer tot de ontdekking dat er zeker nog winst te behalen viel in de zorg voor naasten. Iedere zorgverlener is zich er nog meer van bewust dat zorg voor naasten een essentieel onderdeel is van ons werk in het hospice. De naasten worden meer en meer gezien als partner in de zorg. Zij zijn immers bekend met de leefomgeving en de dagelijkse routines die de gast achter zich heeft moeten laten.

Kwaliteitskompas VPTZ

Het is met groot genoegen, dat wij u kunnen laten weten dat Lydia Schraven als coördinator ons hospiceteam komt versterken. Tot voor kort was Lydia als teammanager werkzaam bij een respijtoorziening. Dit is een instelling die veel raakvlakken heeft met een hospice: uitstekende medische en verpleegkundige zorg wordt aan zieke mensen geleverd in een omgeving die zo thuis mogelijk voelt. Ook in een respijtoorziening wordt gewerkt met zorgprofessionals en vrijwilligers. Begin juni verwelkomden we Lydia. Wij zijn blij met haar komst.

Ingrid Schonk, coördinator

Familie of vrienden kunnen van grote betekenis zijn indien de gast bijvoorbeeld te zwak is om zijn of haar wensen uit te spreken. En niet minder belangrijk is dat de gast zich er prettig bij voelt indien er ook goed voor zijn of haar naasten wordt gezorgd. Ook onze eigen recente ervaringen ‘als naaste’ hebben bijgedragen aan een betere bewustwording. Het delen van goede voorbeelden leidt tot nieuwe inzichten. We kijken terug op een leerzaam traject waarbij we de kwaliteit van zorg voor naasten wisten te verbeteren. Onze dank gaat uit naar Marcella Tam (projectleider expertisecentrum palliatieve zorg LUMC) en Sven Zeilstra (programmaleider palliatieve zorg Vereniging Transmurale Zorg), voor hun deskundige ondersteuning tijdens het project.

In de loop van 2023 ronden we het project af en borgen we de werkwijze in onze vaste hospice aanpak.

Marcella Tam: naasten reizen mee

Marcella Tam is vanuit het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC) projectleider 'Oog voor naasten'. Deze methodiek wordt nu ook binnen ons hospice in Wassenaar toegepast. Alle reden derhalve voor een vraaggesprek.

'Ik ben vanaf het begin betrokken geweest bij het project 'Oog voor Naasten'. In 2017 zijn wij gestart met de ontwikkeling van de 'Oog voor Naasten' methodiek in ziekenhuizen en verpleeghuizen. Dit hebben we in de tweede fase uitgebreid naar hospices en thuiszorg. Hospice Wassenaar was gelijk geïnteresseerd om mee te doen.

Het is mijn missie om zorg voor naasten en nabestaanden van mensen die ongeneeslijk ziek zijn structureel een plek te geven in de zorgsetting. Ik voel me daar echt vanuit mijn hart mee verbonden. Ik heb jarenlang in de ontwikkelingssamenwerking mee kunnen werken aan het in hun kracht zetten van mensen in Azië, Afrika en Latijns-Amerika. In 2010 werd ik zelf naaste toen mijn man ongeneeslijk ziek werd. Hij overleed in 2012. Ik schreef een boek over mantelzorg in de palliatieve fase ('Medereiziger. Steun voor de partner van een ongeneeslijk zieke') en werd de projectleider van 'Oog voor naasten en Nabestaanden' bij het Expertisecentrum Palliatieve Zorg van het LUMC. Zo kan ik mijn kennis en mijn eigen ervaringen inzetten voor mensen die iets vergelijkbaars doormaken.

De 'Oog voor Naasten' methodiek bestaat uit een werkboek, informatie en praktische handvatten voor zorgverleners en zorgorganisaties om naasten goede zorg rond het overlijden van hun dierbare te geven. Tijdens de eerste bijeenkomsten die we hadden om de methode te implementeren raakte het enthousiasme vanuit het hospice mij. Het was bijvoorbeeld even zoeken waar de meerwaarde zat voor de medewerkers en de vrijwilligers, want eigenlijk werd een deel van de methodiek al toegepast. Na de workshop 'Reis van de naasten', die deel van de methodiek is, werd het steeds concreter en nam het enthousiasme verder toe. Bij de eindevaluatie kreeg ik terug: "We hadden niet verwacht dat er nog zoveel te leren zou zijn over hoe we naasten goed mee kunnen nemen in onze zorg."

Het project loopt nu ongeveer een jaar in Wassenaar. Het gaat over de inhoud van de zorg, maar ook over het samenwerken als team en het vergroten van kennis en vaardigheden en zelfzorg. We komen ook met de verschillende deelnemende hospices bij elkaar. Er worden ervaringen en tips uitgewisseld tijdens de implementatie. Het in kaart brengen van het netwerk rond de gast, zoals dat bij jullie gebeurt, was een goed voorbeeld voor anderen en wordt nu ook in andere hospices gebruikt.

Het zorgen voor een ongeneeslijk zieke is een mooie, maar zware taak. Daarom is het belangrijk dat het oog voor naasten op de agenda blijft staan. Daarom willen we vanuit het LUMC ook na afloop van het project bijeenkomsten blijven organiseren voor hospices, maar ook voor ziekenhuizen, thuiszorg en verpleeghuizen.

Marcella Tam

Ze kunnen dan ook van elkaar blijven leren, elkaar stimuleren en ondersteunen. Het Oog voor naasten materiaal wordt doorontwikkeld op basis van de ervaringen van de organisaties die aan het project hebben deelgenomen. We hadden al verschillende materiaal gemaakt voor de diverse zorgsettings (ziekenhuis, verpleeghuis, thuiszorg en hospice) Zo is het in een hospice duidelijk dat mensen in de laatste fase van hun leven zijn beland. Zij krijgen daar de ruimte om op hun eigen manier afscheid van het leven te nemen.

Dat is heel anders dan bijvoorbeeld in een ziekenhuis of in een verpleegtehuis. Dit maakt sommige dingen makkelijker bespreekbaar; ook omdat het kleinschaliger is, persoonlijker. Toch hadden we in de huidige hospice versie het materiaal te weinig aangepast aan de grote groep vrijwilligers, die zich spontaan, enthousiast en belangeloos inzet voor de gasten in het hospice. In hun rol van gastvrouw of gastheer, ontvangen zij de naasten en hebben ze tijd om aandacht te geven. We willen in de volgende versie die in januari 2024 beschikbaar komt, hier meer op in spelen.

Volgens mij is het in Wassenaar goed gelukt om de vrijwilligers, de verpleegkundigen en de coördinatoren nog meer bewust te maken van het feit dat naasten een eigen verhaal hebben en dat zij daar een rol hebben in hoe het voor die naasten is. Naasten worden gezien, ze kunnen hun verhaal kwijt, ze kunnen worden doorverwezen. En ook na het overlijden van de gasten houden jullie als zorgverleners oog voor naasten, bijvoorbeeld in de nazorggesprekken. Voor mij zijn jullie een inspiratiebron geweest. Het is voelbaar dat er iets veranderd is.'

*“Bij een goed einde hoort een goed begin”
-Confucius-*

Introductietraining voor nieuwe vrijwilligers

Nieuwe vrijwilligers worden bij ons hospice met open armen ontvangen. Om de vrijwilligers goed voor te bereiden op hun werk heeft Hospice Wassenaar een inwerkprogramma voor nieuwe vrijwilligers ontwikkeld. Alle nieuwe vrijwilligers maken gedurende vier meeloopdiensten kennis met het vrijwilligerswerk in het hospice. Nadat zij een aantal zelfstandige diensten hebben gedraaid, volgt een evaluatiegesprek met een van de coördinatoren waarin wordt bekeken of er van beide kanten voldoende vertrouwen bestaat voor een vruchtbare samenwerking. Tijdens de inwerkperiode volgen de vrijwilligers een zelfstudie in de vorm van E-learning, die bestaat uit vier thema's waar de vrijwilligers mee te maken krijgen: Wat is palliatieve zorg, communicatie, verlies, dood en rouw en zorgen voor jezelf. Door de zelfstudie en de opgedane ervaring in het hospice zijn de vrijwilligers goed voorbereid op de introductietraining die eenmaal per jaar wordt georganiseerd. In april van dit jaar namen tien vrijwilligers deel aan deze training, die werd gegeven door nieuwe trainer Anne Remijn en coördinator Danielle Coppens.

De training is bedoeld om vertrouwd te raken met de vele aspecten van palliatieve zorg en met de specifieke vaardigheden die komen kijken bij het werken in een hospice. Er was veel aandacht voor communicatie en luistervaardigheid en hoe je er als vrijwilliger kunt 'zijn', in de volledige betekenis van het woord. Thema's zoals verlies, troost en rouw werden uitgediept. Josephine Smelik, de geestelijk verzorger in het hospice, verzorgde een boeiende en inspirerende presentatie over zingeving en haar werk in het hospice. Danielle vertelde over beslissingen rondom het levenseinde, zoals een wilsverklaring, palliatieve sedatie en euthanasie.

In juni vindt een basisvaardigheidstraining plaats waar praktische vaardigheden worden aangeleerd en toegelicht. Hierbij komen ook veiligheid en hygiëne aan bod. Over een half jaar komen de 10 nieuwe vrijwilligers bijeen voor een terugkomochtend om hun eerste ervaringen als zorgvrijwilliger te bespreken.

Nieuwe vrijwilligers krijgen een gedegen training

De ervaring leert dat een introductiegroep ook na afloop een speciale band houdt. Tijdens de cursus komen immers vaak zeer persoonlijke verhalen en ervaringen aan bod. Tijdens de terugkomochtend wordt intervisie geïntroduceerd in het kader van 'zorg voor jezelf en zorg voor elkaar'.

Met dit inwerkprogramma bieden we onze vrijwilligers de benodigde vaardigheden en kennis om hun werk op een goede en verantwoorde manier uit te voeren en een succesvolle start te maken bij het hospice. Eind april waren alle 10 cursisten zeer te spreken over de introductietraining en het inwerkprogramma. Er is gewerkt in een sfeer van onderling vertrouwen en betrokkenheid, waarbij nieuwe inzichten zijn opgedaan en belangrijke vaardigheden zijn getraind. Enkele reacties waren:

'Fijn om een goed beeld te krijgen van wat ik als vrijwilliger allemaal kan tegenkomen'

'Ik heb handvatten gekregen om dit werk goed te kunnen doen'

'Ik kom beter beslagen ten ijs en heb meer duidelijkheid over mijn rol en hoe ik die nog beter kan invullen'

Woord van de voorzitter *Else L. van Dijk-Staats*

Er is een prachtvlinder in onze weelderige tuin neergestreken! Uit een ten dode opgeschreven boom creëerde beeldhouwend kunstenaar James Arbor een vlinder. Een dier met meer symboliek is moeilijk te vinden. In veel beschavingen staat de vlinder symbool voor liefde, geluk en vrijheid. In de iconografie wordt de vlinder die uit de pop kruipt gezien als het symbool van de ziel die het lichaam verlaat. Ook de opvattingen van de Noord-Amerikaanse indianen wil ik u hier niet onthouden:

- Het tevoorschijn komen van de vlinder is de geboorte van een nieuwe werkelijkheid.
- De kracht van de vlinder helpt het denken te ordenen en de volgende stap bewust te zetten.

Niets blijft hetzelfde. Met veranderingen omgaan is aan de orde van de dag. En dat is in ons hospice niet anders. Wij prijzen ons gelukkig dat we het onze gasten en hun naasten naar de zin kunnen maken en stellen ons erop in dat zij ons ook weer gaan verlaten. Medewerkers gaan en nieuwe medewerkers komen. Nieuwe verpleegkundigen, nieuwe vrijwilligers, een nieuwe coördinator, een nieuwe inval-coördinator, een nieuw bestuurslid, een nieuwe trainster voor onze vrijwilligers: het bruist. En tegelijkertijd heerst er rust. Deze nieuwsbrief getuigt van dit alles. Uit alles wat er gebeurt, uit de betuigde dankbaarheid, uit de gulle giften blijkt dat het een voorrecht is om in en voor ons hospice te werken. Namens het bestuur dank ik alle medewerkers en onze financiële steunpilaren uit de grond van mijn hart.

Ik help mensen meer gevoelig te worden voor rouw en verlies

Anne Remijn is de nieuwe trainer van de introductie cursus.

Anne Remijn

“Ik heb lang in het onderwijs gewerkt. Als pleegouder heb ik mijn hart en huis opengezet voor twee pleegkinderen. Deze ervaringen maakten dat ik mij graag wilde ontwikkelen op het gebied van rouw en verlieservaringen. Ik heb mijn baan opgezegd en ben vrijwilligerswerk gaan doen. Zo ontwikkelde ik mij al doende. Professioneel heb ik mij bekwaamd als rouwtherapeut bij het Land van Rouw (Riet Fiddelaers-Jaspers en Sabine Noten). Ik specialiseerde mij in rouw bij kinderen en jongeren. Langzaam groeide het idee dat ik een eigen praktijk wilde. Inmiddels is ‘Eb en Vloed’ uitgegroeid tot een drukke praktijk. Ik begeleid mensen die ondersteuning kunnen gebruiken bij verlieservaringen op het gebied van gezondheid, relatie, de dood, werk en idealen. Dit kan één op één, maar ook als partners, als gezin of als familieleden.

Met een collega heb ik trainingen ontwikkeld. Die geven we aan professionals in de GGZ, maatschappelijk werk, mensen uit de palliatieve zorg, uitvaartondernemers en soms mensen uit het onderwijs. Dat is toch mijn onderwijsbloed dat kriebelt denk ik. Ik vind het fijn om kennis over te dragen. Hier ligt echt mijn hart. Het is mijn missie om mensen meer fijngevoelig te maken op het gebied van rouw en verlies.

Ik krijg in mijn praktijk heel veel ervaringen van mensen mee rondom hun ziekte- en stervensproces.

Die ervaringen neem ik mee in de training in het hospice zodat de vrijwilligers die de training volgen zoveel mogelijk invalshoeken kunnen meenemen in hun werk. Daarbij bespreken we regelmatig ook de ervaringen van de vrijwilligers zelf. Dat kan binnen het hospice zijn of vanuit hun eigen leven. Eigen ervaringen kleuren je rouwbril. Ik bied in de training praktische handvatten voor het inzetten van eigen ervaringen in het vrijwilligerswerk in het hospice. Dat verruimt de kleuren van de rouwbril. “Oh maar zo kan het ook.” hoor ik dan vaak. Kennis kan op een positieve manier bijdragen in het omgaan met verlies. Er bestaan allerlei beelden over rouw voor de dood en rouw na de dood. Mijn bijdrage is heel bescheiden, maar ik kan het wel uitdragen waardoor het groter wordt. Ik help nieuwe vrijwilligers met meer kennis van wat er in het stervensproces voorbij kan komen. En hoe dat zich tussen partners of gezinsleden verhoudt. Maar ook wat je hierbij over jezelf leert. Wat raakt dit bij mij? Waarom vind ik dit zo moeilijk? Waar haakt dit aan? Dan kan je misschien anders met een situatie omgaan. Dat is ook allemaal rouw. Of omgaan met verlies. De samenwerking met het hospice is heel prettig. Zowel in de voorbereiding als op de dag zelf. Het is geweldig dat we echt in het hospice de training kunnen doen. Op de werkvloer dus waar alles gebeurt. Daar is ook een bepaalde sfeer; je praat over dingen die daar gebeuren. Het is van grote meerwaarde dat er ook een coördinator bij zit. Dat tekent ook de betrokkenheid. Ik bereid de training voor, maar speel ook in op wat er gebeurt. Ik heb voorbeelden in mijn hoofd die ik soms gebruik of soms loslaat. Dat is steeds afstemmen, zoals de vrijwilligers afstemmen op de gasten in het hospice.”

Even voorstellen: Inge Zweerts de Jong

Inge Zweerts de Jong

Ik ben Inge Zweerts de Jong en ik woon en werk in Wassenaar. Begin april mocht ik toetreden in het bestuur van dit mooie hospice. De afgelopen jaren heb ik de opstart en groei van het hospice mogen volgen. Toen al heel trots dat er mensen zijn in Wassenaar die het voor elkaar hebben gekregen dat er nu mensen in hun terminale fase fijne huiselijke zorg kunnen krijgen. Ik ben opgegroeid in Wassenaar en heb hier een fijne jeugd gehad. Daarna ben ik rechten gaan studeren aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Ik ben daarna in verzekeringen gaan werken en dat doe ik nog steeds. Na bij een verzekeraar gewerkt te hebben en als corporate risk manager van Wolters Kluwer ben ik, toen ik een drieling kreeg, voor mij zelf begonnen als adviseur.

Inmiddels is mijn drieling 28 geworden en werk ik met zes leuke collega's vanuit mijn kantoor naast de molen in Wassenaar. Naast mijn werk ben ik actief geweest in de politiek en met name in het sociale domein. De laatste acht jaar mocht ik wethouder zijn in dit mooie dorp. Door mijn kinderen ben ik betrokken bij alles wat met zorg, jeugd, onderwijs en gezondheidszorg te maken heeft. Ik ben tien jaar lid geweest van het bestuur van Per Saldo (een belangenvereniging voor pgb budgethouders) en ben bestuurder geweest van lokale stichtingen en verenigingen. Het was voor mij dan ook een hele eer om als wethouder mijn ervaring in te mogen zetten. Ik maak van dichtbij mee hoe belangrijk zorg is van geboorte tot aan de dood. Dat het altijd fijn is als er aandacht is voor de mens zelf en niet alleen aan het medische wordt gedacht maar ook aan geluk en gewoon kunnen leven met de mensen om je heen. Dan denk ik dat het heel uniek is dat we dit dichtbij in het hospice kunnen bieden in Wassenaar.

Verder met de bedoeling

In 2019 zijn we begonnen met de training 'Werken vanuit de bedoeling'. Inmiddels is een groot deel van alle medewerkers in het hospice getraind volgens deze methode.

De training is gebaseerd op de visie van Wouter Hart. Hij heeft tijdens zijn werk bij zorgorganisaties gemerkt hoe een teveel aan regels en systemen ertoe kan leiden dat het werken voor en met mensen naar de achtergrond verdwijnt en dat de bezieling in het werk verdwijnt.

Wat ons hospice zo mooi maakt is juist dat we samenwerken om een vredige en comfortabele omgeving te creëren waarin mensen in hun laatste levensfase de best mogelijke zorg en ondersteuning kunnen ontvangen. Dat is bij ons de bedoeling en dat is wat richting en inhoud geeft aan het werken als vrijwilliger en professional in het hospice. En dat is wat ons allen verbindt. Leidende principes als empathie, respect, niet oordelen, tolerantie en altruïsme staan daarbij centraal.

In de komende maanden zal de vervolgt training 'Verder met de bedoeling' van start gaan. Wouter Hart heeft hiervoor in samenwerking met de VPTZ een toolkit ontwikkeld.

Annelies Elzenga, vrijwilliger van het hospice, en Danielle Coppens, coördinator, zien ernaar uit de medewerkers te trainen in dit vervolgtraject. Sinds de introductie van de training 'Werken vanuit de Bedoeling' in het hospice zijn Annelies en Danielle zeer betrokken bij deze methode. Danielle is met de methode aan de slag gegaan binnen het hospice, terwijl Annelies de methode elders introduceerde, bijvoorbeeld in een verzorgingstehuis in Limburg waar zij als coach werkzaam was. Annelies en Danielle ervaren dat deze training ook veel brengt in hun eigen leven, waardoor ze vaker nadenken over de essentiële zaken van het leven en kunnen focussen op wat echt belangrijk is. Dat geeft ruimte en verbinding.

De toolkit en de workshop

De toolkit en de workshop zijn opgebouwd uit een samenspel van filmpjes, oefeningen en reflecties die passen in de werkelijke belevingswereld en de dagelijkse praktijk van de deelnemers.

In het hospice zijn we er met zorg en aandacht voor onze gasten en hun naasten door in te spelen op hun behoeften en wensen. Dat is de essentie van het hospice en de denkrichting van het werken vanuit de bedoeling. Daarnaast speelt ook de persoonlijke individuele leefwereld van de medewerkers een rol. De waan van de dag is niet zomaar buiten te sluiten. Als derde element onderscheiden we de cirkel van wat we de systeemwereld noemen: de geschreven en ongeschreven regels en protocollen waarbinnen we allemaal werken en leven. Natuurlijk zijn regels en afspraken belangrijk, omdat ze duidelijkheid en sturing geven en onze hoge kwaliteit van zorg borgen. Maar het is belangrijk om te kijken naar de invloed ervan op de kernzorg en hoe/wat we kunnen loslaten, of juist omarmen, om ons volledig te richten op de essentie, de bedoeling.

Annelies Elzenga (l) en Danielle Coppens

De workshops 'Verder met de bedoeling' helpen om de verbinding tussen het werken vanuit de bedoeling en de dagelijkse praktijk te versterken en om het gesprek hierover met elkaar te blijven voeren.

Een voorbeeld van werken vanuit de bedoeling

Een mooi voorbeeld is dat medewerkers meer zijn gaan denken vanuit de bedoeling en minder vanuit hun eigen persoonlijke 'best practice'. Hoewel dit vaak de handigste manier om iets te regelen, sluit het niet altijd aan bij de wensen en de behoeften van onze gasten. In ons hospice streven we ernaar om leven toe te voegen aan de dagen in plaats van dagen aan het leven en daar doen we alles voor, zoals het even op de fiets springen om een haring te kopen voor een gast die net vanuit het buitenland is aangekomen. Ook als dat betekent dat de afwasmachine daardoor niet meteen kan worden uitgeruimd.

Nog betere zorg

Het doel van de workshops is om nog meer medewerkers van ons hospice te inspireren met dit bijzondere gedachtegoed en om in de praktijk regelmatig mooie, open gesprekken met elkaar te kunnen voeren over de kernbedoeling van ons werk wat kan leiden tot nog meer verdieping en betere zorg voor onze gasten.

Mocht u interesse hebben om meer van de methode te weten dan verwijzen we naar onderstaande boeken. Ook op de website van Wouter Hart www.verdraaideorganisaties.nl is meer informatie te vinden.

Boeken Wouter Hart:

- Verdraaide Organisaties
- Anders Vasthouden
- De Oplossingen Machine

Margret Groenewegen en Danielle Coppens

Donatie van Omen Uitvaartzorg

Omen Uitvaartzorg vierde op 1 april jl. hun 12,5 jarig bestaan. Vijf maatschappelijke organisaties in Wassenaar, waaronder ons hospice, werden uitgenodigd om een mooie cheque in ontvangst te nemen met een waarde van € 1.250,-. We zijn de directie van Omen Uitvaartzorg enorm dankbaar voor deze gulle gift. Het bedrag is goed besteed: aan een In Company training voor de vrijwilligers 'Werken vanuit de bedoeling' en aan troosttasjes voor kinderen.

Andre van Herk en Evelyn Rog overhandigen namens Omen Uitvaartzorg een mooie cheque aan Danielle Coppens, Else van Dijk-Staats en Ingrid Schonk van Hospice Wassenaar (v.l.n.r.)

Stamppotavond Boerderij Meijndel groot succes

Na twee winters met coronaperikelen waardoor de inmiddels traditionele stamppotavonden van Boerderij Meijndel voor het goede doel geen doorgang konden vinden was de boerderij op een donkere januari-vrijdag weer tot de allerlaatste stoel bezet. Dit jaar kwamen Cees Jan Bouman en Marvin Prins, eigenaren van Boerderij Meijndel, met hun fantastische 'team Meijndel' in actie voor een tweetal goede doelen: Hospice Wassenaar en de Stichting Strohalp Foundation die kansarme kinderen in

India ondersteunt. De goede doelen mochten de gehele omzet van de avond met elkaar delen! Na een korte presentatie van beide goede doelen werd het buffet met een keur aan stamppotten met heerlijke worst, gehaktballen en ouderwets draadjesvlees geopend. Cees Jan en Marvin konden na het opmaken van de kassa hun omzet bekend maken en daarmee dus ook de gift; € 2.684,40. Een prachtige traditie is afgelopen winter weer opgestart. Hulde voor team Meijndel!

Prachtige ondersteuning door Lions Wassenaar de Pauw

De afgelopen anderhalf jaar hebben de Lions Wassenaar de Pauw ons hospice als hun goede doel bestempeld. Dat leverde al diverse prachtige giften op zoals nieuwe dekbedden, een nieuw hoog-laag bed, nieuwe glijzeilen en kalenderblokken waarover wij in eerdere nieuwsbrieven al berichtten. Onlangs werden daar zes hele mooie nieuwe stoelen voor de gastenkamers aan toegevoegd. Half mei ontvingen we als prachtig sluitstuk een cheque t.w.v € 4.000. Dit was de opbrengst van een 'Kaart Kroegen Tocht' die de Lions hadden georganiseerd. We sparen voor een nieuwe passieve til-lift zodat onze gasten getild en verplaatst kunnen worden als zij niet meer zelfstandig kunnen helpen bij het uit bed komen. Onze huidige til-lift vertoont af en toe mankementen, en het is helaas niet meer mogelijk om nieuwe onderdelen te bestellen. De cheque van de Lions wordt aan onze spaarpot toegevoegd. Dank zij de acties van de Lions hebben wij allemaal noodzakelijke vervangingen kunnen doen waardoor onze gasten in een fijne, huiselijke omgeving comfortabel kunnen verblijven. Hospice Wassenaar dankt de Lions Wassenaar de Pauw voor deze hartverwarmende ondersteuning.

Een van de prachtige nieuwe stoelen dankzij de Lions

Vrienden van Hospice Wassenaar

In 2022 mochten we in totaal ruim € 53.000 van vele gulle gevers en periodieke schenkers ontvangen. Het tekort van het hospice, dat wij als Vrienden moeten aanvullen, was in 2022 bijna € 64.000 (exploitatietekort en schilderwerk). Gelukkig wordt dit jaar nog een legaat uitbetaald.

Het begrotingstekort voor 2023 is nu vastgesteld op € 95.000. Hiervoor staan de Vrienden garant en daarnaast voor een totaalbedrag ad € 300.000 voor de jaren 2024-2026. Door intensief gebruik zijn sommige relaxstoelen in de gastenkamers alsmede een van de bedden aan vervanging toe.

De Stichting Vrienden van Hospice Wassenaar hoopt daarom ook in de komende jaren voldoende giften te mogen ontvangen, Dit kan door een incasso formulier te ondertekenen of een formulier voor periodieke overschrijving in te vullen. Dit kan via de website: www.hospicewassenaar.nl. U kunt ook direct schenken op ons bankrekeningnummer NL11RABO0366150510 t.n.v. Stichting Vrienden van Hospice Wassenaar of op de moderne manier met behulp van onderstaande QR-code.

In alle gevallen hartelijk dank voor uw (toegezegde) giften.
Gabrie Lansbergen

